
Lise Harlev

(Tekst: April Elisabeth Lamm)

Hvem opfandt pruttepuden?

Selv om det måske er sentimentalt eller bare for beskedent at begynde med at beskrive en vægtekst fundet gemt halvt bag døren til kunstnerens atelier (faktisk døren til badeværelset), er det her, Lise Harlevs kunst begynder:

*Jeg føler, at jeg hører hjemme
to steder
i stedet for bare ét*

Der er to pile, som buer omkring toppen og bunden (som softwaren ikke vil lade mig vise dig) og peger mod en ukendt fortid og en ukendt fremtid. Pilen for oven peger i den retning, vi ser som tilhørende fortiden, det vil sige til venstre, mens pilen for neden peger i den retning, som tilhører fremtiden, nemlig til højre. Hvis vores matematiklærere havde tegnet en streg på tavlen og erklæret, at den positive side af nul var til venstre og den negative side af nul var til højre, ville Lise Harlevs pile måske have peget i de modsatte retninger.

Som en rød prik på et kort (DU ER HER) peger pilene måske på en flytning, mod nord eller syd, øst eller vest, alt afhængig af, hvordan du vender. Men selv uden en geografisk forskydning, Danmark eller Tyskland, kan sætningen anvendes på tilværelsens generelle ubehag; mennesker "er" aldrig men "gør" altid noget; vi er på farten. Vi dirrer, selv når vi står stille på et sted. Hvis ikke, ville vi være mere amøbeagtige. (Nej, vi ville ej. Amøber bevæger sig også meget.)

Det er denne type tanker, som hendes værker foranlediger. De får os til at stoppe op og rent faktisk tænke over de bittesmå ting, som vi tager for givet, såsom fortolkningen af pile, der peger på både tid og sted. (Og i dette tilfælde, nødvendigheden af at være i atelieret og også på toilettet.) Værket er fra serien med den rammende titel "I Am Here and You Are There" (Jeg er her og du er der) (2003).

Lise Harlev har boet i Berlin siden år 2002 efter at have tilbragt et år på Städelschule i Frankfurt. Det var i Tyskland, at hun udviklede sin skarpe måde at arbejde med sprog på – ikke at hendes kunst er tysk inspireret; nej, disse sproglige åbenbaringer kunne lige så vel være sket i Tyrkiet eller Frankrig. Og selv om hendes foretrukne medie – det engelske sprog – måske er baseret på keynesiansk efterspørgsel, kan man betragte valget som drevet af udbudssidens økonomi. Dermed kan hun bedre placeres på en "international" hylde end på, hvad man kunne kalde en "dansk" en.

Adskillige kunstnere – det skal siges, især kvindelige – har gjort det skrevne ord til deres medie. Eller er mediet rent faktisk "læsningen deri"? Ord skrevet stort tvinger beskueren til at decelerere sine synapser. Det er anderledes end at se på et kunstværk og så læse en lille tekst om det på et skilt; kunst, som anvender ord (jeg vil ikke sige sprog, for sprog indebærer hele pibetøjet), indeholder skridtet til forståelse i sig selv. Det er ironisk, at ved at føre beskueren tættere på ordene, skabes der en distance, hvorved man kan se de bagvedliggende tanker meget klarere. Når man betænker, at mange tekstbaserede kunstnere såsom Jenny

Holzer, Barbara Kruger og Nancy Spero begyndte at lave deres bedste værker i 'Reaganomics'-perioden, virker det kun passende, at Lise Harlev føler trang til at stave tingene for os nu (og det vage "nus" frygtelighed er endnu ikke blevet stavet for os med en mikrofonegnet definition af denne æra).

Harlevs kunst veksler mellem to steder: jo, mellem litteratur og skiltning, men det er næsten for oplagt. Igen: for at bruge det første værk, jeg nævnte i begyndelsen af dette essay, hører Harlevs kunst "hjemme to steder i stedet for bare ét." Med denne vekslen eksisterer de to steder, men Harlevs værker skaber et tredje: et krydsfelt af form, både håndlavet og menneskeskabt. Kan du følge pilene i min tankegang? Langsomt: hun approprierer fundne former, nemlig den skiltning, der udgør baggrunden i vores synsfelt. Disse tegn er genkendelige som de tegn, vi stort set plejer at ignorere – det være sig reklamer, plakater eller skilte, der skiltes med under en demonstration. Fordi de er så velkendte, plejer vi ikke at læse det, der står (med store bogstaver). Men Lise Harlevs kunst får os til at kigge på de bogstaver, de ord, den tekst, som vi ignorerer. De store bogstaver er i Harlevs tilfælde faktisk "det med småt". Harlevs tekst er så koncis som tanken: den fyndige stil udtrykker dens sandfærdighed. Hendes kunst er eksplicit men legesyg: det er en stiliseret form for gemmeleg. Men bag dens "saglige" facade – denne velkendte skiltning – findes følelserne, som er fremkaldt fra et utrolig individualiseret standpunkt. Dens truismen står ved deres ord men formår kun nødtørftigt at dække over den skrøbelige sensibilitet lige under huden.

Strøtanker:

På hendes hjemmeside finder man et af hendes nyere skilte fra serien "More His Place Than Mine" (Mere hans sted end mit) (2006), hvorpå der står: "Living together, I wonder if I can keep anything secret from him." (Når vi bor sammen, spekulerer jeg på, om jeg kan holde noget hemmeligt for ham.) Skiltet minder om den slags korsstingsbroderede puder, der langsomt tilhylede sofaen efter så mange korsstingsjulegaver år efter år, fra tanter og bedstemødre og grandkusiner, hvor sort humor møder en svaghed for kunsthåndværk. Men Harlevs skilt er lavet af emalje på metal og benytter sig af den type grafik, man finder i forhaven ved et hus, der er til salg.

For nylig begyndte hun at arbejde ikke bare med skilte men også med disse skiltes kontekst. I serien "The Way They Act" (Måden de opfører sig på) (2006) finder man hendes skilte ophængt i de der truende venteværelser, den form for venteværelser, man forviser ikke bare udlændinge til men henviser til de tilfælde, hvor selv en indfødt føler sig som en fremmed i sit eget land. Det er venteværelser for hvad som helst "officielt". På ét skilt står "You tell yourself the authorities in your own country would never be this difficult" (Du siger til dig selv, at myndighederne i dit eget land aldrig ville være så besværlige), et andet "You think the way they act is typical for this country" (Du synes, at måden, de opfører sig på, er typisk for dette land). Det implicitte "du" er udlændingen i det første eksempel, men "duet" i det andet peger i den grad på tysk selvhad; tyskerne nærer selv et stort had til det bureaukrati, deres land er så kendt for. I den forstand har tyskerne en unik evne til at se sig selv fra en slags tredjepersonsper-

spektiv. Man kan både være tysker og hade det. Men i mine øjne er det nærmere typisk amerikansk.

Da jeg mødtes med Lise i hendes atelier diskuterede vi i timevis, hvad det betyder at være dansker. Jeg voksede op i USA, hvor "being Danish" kunne have været rent patafysisk nonsens. En "Danish" er på amerikansk engelsk en fællesbetegnelse for wienerbrød, så hvis du sagde til mig (på dårligt engelsk), "I am a Danish," ville mit svar lyde, "Right, and I'm a baguette." I'm a Greek, I'm a Chinese, I'm a French – ingen af disse klunger så naturligt morsomt som "I'm a Danish."

Men alt det, Lise nævnte i forbindelse med danskhed, lød på mig som amerikanskhed. Hun havde leget med forskellige symboler til et nyt våbenskjold for Danmark generelt og mere præcist til Kunsthal Charlottenborg, hvor hun havde placeret et stykke wienerbrød til venstre og en pølse med sennep og ketchup til højre. I midten var en typisk designerlampe, som sagtens kunne have været svensk, hvis det stod til mig. Det pudsige er: den første ting, som ikke så amerikansk ud i mine øjne, så heller ikke specielt dansk ud, men nærmere svensk. Lise fortalte mig, at hun "forsøgte at skabe forvirring ved at bruge symboler, som ikke er symboler, lege med idéen om det universelle men med mine egne idiosynkrasier." Danskerne har åbenbart god smag. Designerlamper er hverdagskost både i cafeteriaer og på designerrestauranter, gode stole, gode lamper, alt er bare helt rigtigt. Sjovt nok var dét, som vi var enige om at holde af ved at bo i Tyskland: manglen på god smag.

"Danskerne er sjove. Men de tror, de kan lave skæg med alting." De kvikke bemærkninger fra Norden. Jeg syntes, det var helt sjovt, at vi var enige om at holde af Tyskland for dets mangel på smag, og så faldt det mig ind: hvilket universelt symbol, som ikke er et symbol, ville man anvende til at repræsentere dansk humor? Hun fandt på en pruttepude, og ja, "the whoopee cushion" er en amerikansk opfindelse. Nej, den er dansk, sagde hun. Jeg lod hende beholde den nationale stolthed. Danskerne opfandt pruttepuden, og de har smukke lamper og stole.

Oversat fra engelsk af Steffen Maarup
